

*Εξιστορώντας την τέχνη: μέθοδοι και πρακτικές
μιας διδασκαλίας της Ιστορίας της Τέχνης*

της Μαρίας Λαγού

Nimbus D'Aspremont 2012 - Berndnaut Smilde
Kasteel D'Aspremont-Lynden, Βέλγιο

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για τον εκπαιδευτικό που επιθυμεί να διδάξει το μάθημα της ιστορίας της τέχνης. Αρχικά αναφέρει έναν προβληματισμό για τον ορισμό της τέχνης και της ιστορίας της. Παραθέτει τα βασικά ερωτήματα που θέτει η ιστορία της τέχνης για ένα έργο και το βασικό λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί στην ανάλυσή της. Αναφέρει τις βασικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις του έργου τέχνης: μορφολογική-στιλιστική, εικονογραφική, κοινωνικοϊστορική, φεμινιστική, ψυχαναλυτική και σημειωτική. Στη συνέχεια παρουσιάζει το σχολικό βιβλίο, το περιεχόμενο και τη δομή του. Τέλος, αναφέρει μεθόδους διδασκαλίας της ιστορίας της τέχνης με συγκεκριμένα παραδείγματα και πρακτικές. **Προς έναν ορισμό της τέχνης**

Δε θα πρωτοτυπούσε κάποιος προσπαθώντας να ορίσει αυτήν τη δραστηριότητα του ανθρώπου που είναι τόσο παλιά όσο και η ύπαρξή του. Ορισμοί στην τέχνη έχουν δοθεί πολλοί, κάποιοι αντικατοπτρίζουν την εποχή τους, είναι ίσως παρωχημένοι ή προχωρημένοι, άλλοι είναι υποκειμενικοί και εξαρτώνται από το άτομο που ορίζει και την κοσμοθεωρία του.

“Στην πραγματικότητα η τέχνη δεν υπάρχει, υπάρχουν μόνο οι καλλιτέχνες. Ούτε η Τέχνη με Τ κεφαλαίο υπάρχει”¹. Η φράση του ιστορικού τέχνης Ernst Gombrich στην εισαγωγή του βιβλίου του “Το χρονικό της τέχνης” ξενίζει όποιον δεν έχει οικειότητα με καλλιτεχνικά θέματα· για τον αμύητο στην τέχνη η καλλιτεχνικότητα συχνά έγκειται στην δεξιοτεχνία του ζωγράφου ν’ αποδώσει την πραγματικότητα όπως εκείνος την αντιλαμβάνεται. Πολλές φορές, και αυτό ισχύει για έργα κυρίως της νεότερης και σύγχρονης εποχής, όταν αυτό δε συμβαίνει θεωρείται από το ευρύ κοινό πως ο καλλιτέχνης δεν κάνει σωστά τη δουλειά του. Η τέχνη -και η καλλιτεχνία εν γένει- αποδίδεται στην πιστή απόδοση της φύσης, στη δεξιοτεχνική αποτύπωση των μορφών ή και στην ομορφιά των μορφών. Προτού όμως καταλήξουμε σε διάφορες αυθαίρετες και επιπόλαιες κρίσεις για την καλλιτεχνική αξία ενός έργου τέχνης είτε ακόμα και για την ένταξή του στα έργα τέχνης αξίζει να

¹ Gombrich 1998

αναρωτηθούμε εάν ο τρόπος με τον οποίο συνηθίσαμε να βλέπουμε την τέχνη είναι ο “σωστός” και “αντικειμενικός”².

Χιλιάδες ορισμοί έχουν δοθεί για την τέχνη στους αιώνες. Η ποικιλία αυτή αλλά και οι αντιφάσεις που μπορούμε να βρούμε σε αυτούς μας αναγκάζουν να στεκόμαστε στο θέμα με σκεπτικισμό. Άλλοτε είναι θεία έμπνευση (Μιχαήλ Άγγελος), άλλοτε μίμηση και ψέμα (Πλάτωνας), άλλοτε ο διαμεσολαβητής αυτού που δεν εκφράζεται (Γκαίτε), άλλοτε το ψέμα που μας βοηθά να δούμε την αλήθεια (Πικάσο), άλλοτε πάλι είναι απλώς έκφραση (Χένρυ Μουρ).

Το αντικείμενο της ιστορίας της τέχνης

Ένας από τους βασικούς στόχους της ιστορίας της τέχνης είναι να καθορίσει το πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκε το έργο τέχνης. Αν θεωρήσουμε ότι τα έργα τέχνης είναι ένα είδος “συνεχιζόμενων γεγονότων” της ανθρώπινης ιστορίας, οι ιστορικοί τέχνης επιδιώκουν να βρουν την αιτία για την οποία έφτασαν να δημιουργηθούν. Η μελέτη της ιστορίας είναι απαραίτητη για τη μελέτη της ιστορίας της τέχνης³. Το εύρος του φάσματος των αντικειμένων που μελετούν οι ιστορικοί της τέχνης διευρύνεται συνεχώς με την αύξηση των χρησιμοποιούμενων μέσων για τη δημιουργία του έργου τέχνης. Αυτό συμβαίνει ειδικά από το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα κατά τη διάρκεια του οποίου η τέχνη μπορεί να παράγεται ουσιαστικά από το οτιδήποτε, κάποιες φορές μάλιστα μπορεί να μη διαθέτει καν φυσικό αντικείμενο.

Τα ερωτήματα που θέτει η ιστορία της τέχνης

Η εκτίμηση της τέχνης δεν χρειάζεται τη γνώση του ιστορικού πλαισίου ενός έργου τέχνης. Η ιστορία της τέχνης το απαιτεί. Είναι λοιπόν απαραίτητο στη μελέτη της ιστορίας της τέχνης να θέσουμε μια σειρά ερωτημάτων για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το έργο τέχνης ως ιστορικό αντικείμενο σε σχέση με το συγκεκριμένο

² Gombrich 1998

³ Gardner 2001

και το πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκε πριν ακόμη κάνουμε την προσπάθεια να το αναλύσουμε⁴.

Πόσων χρόνων είναι ένα έργο τέχνης; Ποιο είναι το ύφος ενός έργου τέχνης; Ποιο είναι το θέμα ενός έργου τέχνης; Ποιος το δημιούργησε; Ποιος το πλήρωσε ή ποιος το παρήγγειλε;

Οι ιστορικοί τέχνης για να αναλύσουν ένα έργο πρέπει να προβούν σε κριτική εξέταση των γραπτών πηγών-ντοκουμέντων με σκοπό να χρονολογήσουν το έργο και να αντιληφθούν την αυθεντικότητα και το σκοπό του. Μετά τη στιλιστική ανάλυσή του εντάσσεται σε κάποια εικονογραφική παράδοση και αξιολογείται η εικονογραφική του ταυτότητα. Έπειτα αναλύεται ο κοινωνικοϊστορικός ορίζοντας του έργου, αναλύονται οι συνθήκες παραγωγής του και τέλος συσχετίζεται με φιλοσοφικά και διανοητικά ρεύματα, σχολές και κινήματα και τοποθετείται σε ένα σύνολο πνευματικών και πολιτισμικών γενικά γεγονότων⁵.

Το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί η ιστορία της τέχνης

Η ιστορία της τέχνης χρησιμοποιεί ειδικό λεξιλόγιο με το οποίο χρειάζεται εξοικείωση για να προχωρήσουμε στην ανάλυσή του έργου.

- **Μορφή και σύνθεση:** Μορφή είναι το σχήμα και η δομή του αντικειμένου, ενώ σύνθεση είναι η σύνθεση της μορφής είτε η τακτοποίηση τους στο χώρο.
- **Υλικό και τεχνική:** Οι διεργασίες που χρησιμοποιούν οι καλλιτέχνες αποτελούν και την τεχνική τους. Η μορφή το υλικό και η τεχνική αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και είναι σημαντικά στην ανάλυση του έργου τέχνης.
- **Γραμμή:** Είναι από τα στοιχεία που καθορίζουν το έργο τέχνης και τη μορφή του.

⁴ Gardner, 2001

⁵ Gardner 2001

- **Χρώμα.** Το χρώμα είναι η οπτική αποτύπωση του φωτός στον καμβά. Μας ενδιαφέρει η απόχρωσή του, η τονικότητά του, η έντασή του.

- **Υφή.** Η υφή είναι η ποιότητα της επιφάνειας που αποκαλύπτει το φως. Είναι συνυφασμένη με το υλικό του έργου τέχνης ή το υλικό το οποίο αποδίδει το ζωγραφικό έργο τέχνης αν το έργο είναι εικονιστικό.

- **Χώρος, μάζα, όγκος.** Ο χώρος του έργου τέχνης μπορεί να είναι ο πραγματικός (ο τρισδιάστατος χώρος που καταλαμβάνει το έργο τέχνης), ή ο ψευδαισθητικός χώρος που αποτυπώνει το έργο τέχνης. Η μάζα και ο όγκος περιγράφουν τον τρισδιάστατο χώρο, την εξωτερική αλλά και εσωτερική μορφή του, δηλαδή τις μορφές που το αποτελούν και τις μορφές με τις οποίες βρίσκεται σε αλληλεπίδραση.

- **Προοπτική και βράχυνση.** Τα σημαντικότερα τεχνάσματα για την απόδοση του βάθους και του χώρου στη δισδιάστατη επιφάνεια.

- **Αναλογία και κλίμακα.** Πολλές φορές βλέπουμε ηθελημένες στρεβλώσεις ή δυσανάλογες με την πραγματικότητα μορφές κάτι το οποίο εξυπηρετεί κάποιο σκοπό.⁶

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις της ιστορίας της τέχνης

Στη διδασκαλία της ιστορίας της τέχνης χρησιμοποιούμε δύο ειδών μεθοδολογικές προσεγγίσεις: το πρώτο είδος έχει να κάνει με την ανάλυση του έργου τέχνης ενώ το δεύτερο με τη διδακτική μεθοδολογία που χρησιμοποιούμε. Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις του έργου τέχνης ποικίλλουν, οι σημαντικότερες είναι οι εξής:

α. Η μορφολογική-στιλιστική ανάλυση

Σύμφωνα με τον Ελβετό ιστορικό τέχνης Heinrich Wölfflin (1864-1945) υπάρχουν νόμοι που διέπουν τους τρόπους με τους οποίους οι μορφές αλλάζουν μέσα στον χρόνο. Εξετάζει ζωγραφική, γλυπτική και αρχιτεκτονική και προσπαθεί να κατανοήσει το προσωπικό ύφος του καλλιτέχνη, να συλλάβει τις έννοιες του εθνικού

⁶ Gardner 2001

και τοπικού ρυθμού και προτείνει έναν περιοδικό κύκλο που αποτελείται από μία πρώιμη, μία κλασική και μία μπαρόκ φάση. Τα χαρακτηριστικά αυτών των φάσεων τα αναλύει μέσα από πέντε αντιθετικά ζεύγη εννοιών: Από το γραμμικό στο ζωγραφικό (σχετικά με το ύφος και τη μορφή), από την επιφάνεια στο βάθος (σχετικά με τη σύνθεση), από την κλειστή στην ανοιχτή φόρμα (σχετικά με τη σύνθεση), από την πολλαπλότητα στην ενότητα (σχετικά με τη δομή), από την απόλυτη στη σχετική σαφήνεια (σχετικά με την αναπαράσταση).

Κατά τον Wölfflin η πορεία της τέχνης στρέφεται από το απλό στο σύνθετο, από το ειδικό στο γενικό, από το αυστηρό στο ελεύθερο⁷.

Στοιχεία που αναλύονται στη φορμαλιστική μέθοδο

Τα οπτικά στοιχεία: 1. γραμμή, 2. φως και τόνος, 3. χρώμα, 4. σχήμα και φόρμα 5. υφή και μοτίβο 6. εστίαση και οπτική γωνία 7. χρόνος και ταχύτητα

Τα στοιχεία της σύνθεσης: 1. ισορροπία 2. ρυθμός και κίνηση 3. κλίμακα και αναλογίες 4. έμφαση 5. ενότητα και ποικιλία

Η φορμαλιστική άποψη εξετάζει το έργο τέχνης σύμφωνα με τα εκφραστικά του μέσα. Δηλαδή μένει στις καθαρές ιδιότητες της μορφής του χωρίς να επεκτείνεται στο περιεχόμενο ή στα νοήματά του.

β. Η εικονογραφική-εικονολογική μέθοδος

Η εικονογραφία κατά τον Erwin Panofsky (1892-1968) αναλύει το περιεχόμενο, τη σημασία και το θέμα του έργου. Η διαδικασία περιλαμβάνει τρία επίπεδα⁸:

Το πρώτο επίπεδο, το **προεικονογραφικό** είναι αυτό στο οποίο μας ενδιαφέρει το φυσικό θέμα του έργου ή των καλλιτεχνικών μοτίβων. Στο στάδιο αυτό αναγνωρίζουμε τις μορφές αλλά όχι και τη σημασία τους.

Το δεύτερο επίπεδο είναι η **εικονογραφική** ανάλυση. Στο στάδιο αυτό συνδέουμε τα θέματα και τα καλλιτεχνικά μοτίβα με έννοιες και σημασίες. Το τρίτο στάδιο της εικονογραφικής ανάλυσης είναι η **εικονογραφική ερμηνεία με τη βαθύτερη έννοια**. Τότε εστιάζουμε το ενδιαφέρον στο περιεχόμενο του έργου, το οποίο αναλύεται με

⁷ Wölfflin 2006

⁸ Panofsky 1991

την ανεύρεση των εσωτερικών αρχών και τάσεων που διέπουν έναν πολιτισμό, οι οποίες ασυνείδητα συμπεκνώνονται στο έργο ενός καλλιτέχνη. Στη φάση αυτή οι καθαρές μορφές ή τα καλλιτεχνικά μοτίβα και ερμηνεύονται ως συμβολικές αξίες.

Εικονογραφική έρευνα: περιγραφή, έρευνα σύνθεσης, ταύτιση-αναγνώριση των μορφών, αναζήτηση περιεχομένων.

Εικονολογική έρευνα: βαθύτερη αναζήτηση των νοημάτων, αναζήτηση των πεποιθήσεων της εποχής, αναζήτηση φιλολογικών ή άλλων επιρροών που ασκήθηκαν στον καλλιτέχνη.

γ. Η μαρξιστική προσέγγιση και η κοινωνική ιστορία της τέχνης

Ο Ναπολέων διασχίζει τις Άλπεις, David
1801
Château de Malmaison, Rueil-Malmaison

Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στη μαρξιστική θέση ότι η οικονομική βάση προκαθορίζει τον πολιτισμό και ότι ως αποτέλεσμα οι κυρίαρχες τάξεις ορίζουν την αξία και τη σημασία της τέχνης⁹. Αργότερα η προσέγγιση αυτή επηρεάζει θεωρητικούς όπως τον Walter Benjamin και τον Theodore Adorno για την κοινωνική

σημασία της τέχνης. Για τους μαρξιστές, η τέχνη είναι μέρος ενός εποικοδομήματος, το οποίο καθορίζεται από τη φύση της οικονομικής βάσης. Ως μέρος αυτού του εποικοδομήματος, η τέχνη αντανακλά την οικονομική πραγματικότητα. Έτσι, όταν επέρχονται οικονομικές μεταβολές αυτές προκαλούν παράλληλες μετατοπίσεις στην πολιτισμική σφαίρα. Οι ορθόδοξοι μαρξιστές υιοθετούν μία “ντετερμινιστική” θέση

⁹ Schneider 2006

και παρουσιάζουν την τέχνη ως το παθητικό προϊόν των κοινωνικοοικονομικών δυνάμεων, ενώ αντίθετα οι κοινωνικοί ιστορικοί της τέχνης αρνούνται αυτό το μοντέλο, αποδίδοντας την ιστορική αιτιότητα όχι μόνο στις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις αλλά και στις πολιτιστικές και διανοητικές επιδιώξεις¹⁰. Εξετάζεται ο κοινωνικός ρόλος του καλλιτέχνη και της τέχνης αλλά και το πώς επιδρούν οι κοινωνικοί θεσμοί και οι καταστάσεις στη διαμόρφωση της τέχνης.

δ. Η φεμινιστική προσέγγιση

Guerrilla Girls
Do Women Have To Be Naked To Get Into the Met. Museum?
1989, Tate Modern

Η φεμινιστική ανάλυση εμφανίζεται στη δεκαετία του 1960. Θέτει ως βασικό σημείο της πραγμάτευσης και της κριτικής της ζητήματα της έμφυλης ταυτότητας όπως απεικονίζονται στο έργο τέχνης αλλά και σε σχέση με τους θεατές του έργου ανάλογα με τα κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά δεδομένα της κάθε εποχής. Η βασική προβληματική της φεμινιστικής προσέγγισης παρουσιάζεται στο εμβληματικό έργο της Linda Nochlin "Γιατί δεν υπάρχουν σπουδαίες καλλιτέχνιδες¹¹". Η φεμινιστική προσέγγιση έχει ακολουθήσει πολλούς δρόμους. Άλλοτε προσπαθεί να αναδείξει το έργο γυναικών καλλιτεχνών από την αφάνεια άλλοτε προσπαθεί να τονίσει τους λόγους για τους οποίους δεν αναδείχθηκαν πολλές γυναίκες καλλιτέχνες, άλλοτε πάλι προτείνει την απαραίτητη θέσπιση μέτρων για να

¹⁰ Hatt & Klonk 2006

¹¹ Nochlin 1971

προσφερθούν ισοδύναμα κίνητρα και στις γυναίκες εφ' όσον ακόμα και τα ίσα δικαιώματα ακόμη δεν οδηγούν αυτομάτως σε ίσες ευκαιρίες¹². Γενικότερα δεν θεωρεί ότι προσφέρει μια ειδική ανάλυση στο έργο γιατί συνδυάζει πολλές από τις ήδη υπάρχουσες μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

ε. Η σημειωτική προσέγγιση

Η σημειωτική μελετά συστήματα επικοινωνίας-σημασίας¹³. Βασική μονάδα σημασίας είναι το σημείο που αποτελείται από το σημαίνον (τη γραφική εικόνα) και το σημαινόμενο δηλαδή την έννοια που ανακαλείται στη συνείδησή μας¹⁴. Η ανάλυση προέρχεται από τη Γλωσσολογία αλλά την εφαρμόζουμε και στην ανάλυση του έργου τέχνης γιατί οι εικόνες περιέχουν ποικίλες σημασίες και πληροφορίες¹⁵.

Σημαίνον: μορφή-έκφραση

Σημαινόμενο: έννοια-περιεχόμενο

στ. Η ψυχαναλυτική προσέγγιση

Στην ψυχαναλυτική προσέγγιση το έργο ερμηνεύεται μέσα από τους συμβολισμούς του, την ανάλυση της προσωπικότητας και της βιογραφίας του καλλιτέχνη και τις συνθέσεις που δημιουργεί ανάμεσα στα διάφορα νοήματα που προκύπτουν από το έργο¹⁶. Σημαντική για τη μελέτη της τέχνης είναι η γνώση της ψυχολογίας

¹² Van der Linden 1993

¹³ Fernie 1995

¹⁴ Duroy-Kerner στο Belting et al 1995

¹⁵ Kress-Leeuwen 2010

¹⁶ Kraft στο Belting et al 1995

Frida Kahlo
The two Fridas, 1939

της μορφής (Gestalt)¹⁷. Συχνά η ψυχαναλυτική προσέγγιση μπορεί να σταθεί ανεπαρκής να ερμηνεύσει τα

έργα τέχνης λόγω της ιστορικοκοινωνικής και πολιτισμικής πολυπλοκότητάς τους¹⁸.

Είναι κοινά παραδεκτό πλέον πως υπάρχουν πολλοί και όχι ένας τρόπος ερμηνείας της τέχνης -τουλάχιστον των τελευταίων αιώνων- και πως έχει μεγάλη πολιτική σημασία ποιος θα κάνει την ερμηνεία στην εικόνα και ποιος θα είναι ο σκοπός του¹⁹. Είναι καλό να το τονίζουμε στη σχολική τάξη και να αποφεύγουμε το δρόμο της μιας και μοναδικής ερμηνείας-αλήθειας.

Λόγω της ευρύτητας του αντικειμένου καλό θα ήταν να μην προτιμώνται οι δύο τελευταίες αναλύσεις στη διδασκαλία της ιστορίας της τέχνης στο σχολείο· η μεγάλη υποκειμενικότητα και σχετικότητα της ψυχαναλυτικής μεθόδου και η μεγάλη δυσκολία της σημειωτικής για το επίπεδο του μέσου μαθητή της Γ' Λυκείου τις καθιστά σχετικά ακατάλληλες για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Διδάσκοντας την ιστορία της τέχνης μέσα και έξω από τη σχολική αίθουσα

Το μάθημα της ιστορίας της τέχνης συνήθως έχει περιορισμένο αριθμό μαθητών λόγω της προσφοράς και άλλων μαθημάτων επιλογής στη Γ' Λυκείου. Πλέον όλοι οι μαθητές της Β' Λυκείου παρακολουθούν το μάθημα "Αρχές Φιλοσοφίας" και έρχονται σε επαφή με σημαντικά ερωτήματα της θεωρίας της τέχνης και της αισθητικής, αλλά και με πληθώρα έργων μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης. Αυτό αλλά και η επικουρική (αν και αποσπασματική) διδασκαλία ιστορίας της τέχνης στο μάθημα της ιστορίας βοηθά ώστε να έχουμε μια δυναμική ομάδα μαθητών υποψιασμένη σχετικά με το αντικείμενο. Ο φιλόλογος ο οποίος διδάσκει το μάθημα της ιστορίας της τέχνης αντιμετωπίζει σειρά δυσκολιών για την επίτευξη των διδακτικών του στόχων που έχουν να κάνουν κυρίως με θεωρητικές και

¹⁷ Fernie 1995

¹⁸ Kraft στο Belting et al 1995

¹⁹ Berger 1980

μεθοδολογικές ελλείψεις στην προσέγγιση του αντικειμένου αλλά και με το διαφορετικό πολιτισμικό κεφάλαιο που διαθέτει ο κάθε μαθητής. Το γεγονός ότι το μάθημα διδάσκεται αποκλειστικά στη Γ' Λυκείου, εκ των πραγμάτων δημιουργεί μια δύσκολη συνθήκη όταν η πλειοψηφία των μαθητών αφοσιώνεται στη μελέτη για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Συχνά οι εκπαιδευτικοί στρέφονται σε πιο οικεία σ' εκείνους γνωστικά αντικείμενα όταν διαλέγουν τα μαθήματα επιλογής. Ακόμα κι όταν ο εκπαιδευτικός επιλέγει το μάθημα, η ελλιπής γνώση των μεθόδων προσέγγισης και ανάλυσης της ιστορίας της τέχνης μπορεί να οδηγήσει σε απλή παράθεση λεπτομερειών και χαρακτηριστικών προς αποστήθιση, απογυμνώνοντάς το εν τέλει από το ενδιαφέρον και τις θεωρητικές συσχετίσεις που θα μπορούσε να έχει με το συγκείμενο στο οποίο παράχθηκε. Έτσι μετατρέπεται σε ένα αντικείμενο άνευρο και ανιαρό όταν κάλλιστα θα μπορούσε να αποτελέσει διέξοδο από το στρες και το άγχος των εξετάσεων αλλά και να προσφέρει μια συνεχόμενη και δυναμική προσπάθεια για καλλιέργεια και έμπνευση.

Olafur Eliasson
The Weather Project, 2003
Tate Modern

Το σχολικό εγχειρίδιο

α. Παρουσίαση και βασικοί στόχοι

Το βιβλίο καλύπτει μια παρουσίαση της τέχνης από την παλαιολιθική εποχή έως και τη δεκαετία του 1990. Είναι προφανές πως δεν καλύπτονται ούτε όλες οι ιστορικές περιόδους, ούτε η τέχνη που έχει παραχθεί παγκοσμίως. Δίνεται έμφαση στην ελληνική τέχνη της αρχαίας και βυζαντινής εποχής, στη δυτική τέχνη αλλά και στη

σύγχρονη καλλιτεχνική παραγωγή για να προσεγγίσουν οι μαθητές τους πνευματικούς, θεωρητικούς και καλλιτεχνικούς προβληματισμούς της εποχής στην οποία ζουν. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να καλύπτεται η ύλη έως και τα τελευταία αυτά κεφάλαια.

Σκοπός του μαθήματος της ιστορίας της τέχνης είναι να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τις σημαντικότερες περιόδους της τέχνης και τα έργα τους και να τα εντάξουν στο ευρύτερο πολιτιστικό συγκείμενό τους²⁰.

Κάποιες επιδιώξεις που μπορούμε να θέσουμε είναι²¹:

1. Η αισθητική απόλαυση από τις παραστάσεις από το πεδίο των εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών.
2. Η ανάπτυξη της ικανότητας αντίληψης και προσέγγισης του έργου τέχνης με ευαισθησία.
3. Η κατανόηση της αξίας και της σημασίας της πολιτισμικής κληρονομιάς και του έργου τέχνης ως παγκόσμιου αγαθού.
4. Η αντίληψη της αδιάκοπης αναζήτησης της καλλιτεχνικής δημιουργίας.
5. Η συνειδητοποίηση της τέχνης ως έκφρασης κοινωνικοοικονομικών και πολιτισμικών παραμέτρων κάθε εποχής και κάθε τόπου.
6. Η ικανότητα αναγνώρισης τεχνοτροπιών έργων τέχνης κάθε εποχής.
7. Η γνωριμία με τη ζωή και το έργο κορυφαίων καλλιτεχνών.
8. Η εκτίμηση της Ιστορίας της Τέχνης ως επιστήμης και η απόκτηση στοιχειωδών μεθοδολογικών ικανοτήτων ιστορικού τέχνης.

Δομή

Το βιβλίο αποτελείται από είκοσι κεφάλαια τα οποία εξετάζουν την τέχνη από την παλαιολιθική εποχή έως και τον εικοστό αιώνα. Αν και το βιβλίο εστιάζεται στη δυτική τέχνη, υπάρχουν αναφορές στην τέχνη εξωευρωπαϊκών λαών. Παρόλο που στην Ελλάδα η αρχαία τέχνη, όπως και αυτή του Βυζαντίου έως και τις αρχές του

²⁰ Σιγάλας 2004

²¹ Σιγάλας 2004

19ου αιώνα είναι αντικείμενο της αρχαιολογίας, στο βιβλίο της ιστορίας της τέχνης βλέπουμε τα κεφάλαια να εξετάζονται γραμμικά-χρονολογικά, κάτι το οποίο βοηθά το μαθητή να αντιληφθεί την τέχνη σε μια αδιάσπαστη συνέχεια αλλά και να δει τις επιρροές που έχουν δεχτεί οι καλλιτεχνικές αναζητήσεις του ανθρώπου.

Το κάθε κεφάλαιο ξεκινά με κάποιες πληροφορίες που μας εντάσσουν στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής. Έπειτα αναφέρονται τα χαρακτηριστικά του καλλιτεχνικού ρεύματος και στη συνέχεια γίνεται η ανάλυση ενός αντιπροσωπευτικού και γνωστού έργου. Σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρονται και οι βιογραφίες καλλιτεχνών ενώ παρουσιάζονται και άλλα έργα της εποχής. Στη συνέχεια παρατίθενται ερωτήσεις αξιολόγησης αλλά και διάφορες συνθετικές και διαθεματικές εργασίες.

Όπως και προαναφέρθηκε, έχουν σκόπιμα παραλειφθεί πολλές καλλιτεχνικές περίοδοι και ρεύματα λόγω της πίεσης του ακαδημαϊκού χρόνου, ωστόσο είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ασχοληθούμε στο μάθημα με τη σύγχρονη τέχνη και τους προβληματισμούς που θέτει στην εποχή μας. Είναι σημαντικό να διδάσκουμε όλες τις ενότητες συμπεριλαμβανομένης και αυτής της ελληνικής τέχνης, με παγκόσμιο βλέμμα και οπτική, ειδάλλως κινδυνεύουμε να πέσουμε στα σφάλματα της εσωστρέφειας και του επαρχιωτισμού²². Οι μαθητές πρέπει να γνωρίσουν την ελληνική τέχνη σε συνάρτηση με την υπόλοιπη καλλιτεχνική παραγωγή διεθνώς. Ένας δεύτερος κίνδυνος που ελλοχεύει έχει να κάνει με την απαξίωση της μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης επειδή απλώς δεν έχουμε γνωρίσει και κατανοήσει την ιδιαίτερη γλώσσα της. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν να προσεγγίζουν την τέχνη χωρίς προκαταλήψεις και να εκτιμούν το έργο τέχνης πολύπλευρα, χωρίς να στέκονται μόνο στο κομμάτι της δεξιοτεχνικής και φυσιοκρατικής αποτύπωσης των μορφών. Επίσης πρέπει να προσεγγίσουν ήδη θεωρητικές έννοιες και προβληματισμούς που προέκυψαν από την κοινωνία στην οποία ζουν και να γίνουν κοινωνοί της πολιτιστικής παραγωγής της εποχής τους. Συνεπώς και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί δε θα πρέπει ν' αποφεύγουν τη διδασκαλία της σύγχρονης

²² Warnke στο Belting et al 1995

καλλιτεχνικής παραγωγής, εμμένοντας σε παλαιότερα και πιο “ασφαλή” στην πραγμάτευση έργα τέχνης.

Μέθοδοι διδασκαλίας της ιστορίας της τέχνης

α. Η παιδαγωγική μεθοδολογία

Αναφέρθηκε και προηγουμένως πως η διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας της τέχνης συνδυάζει δύο διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Αφ’ ενός την εκπαιδευτική μεθοδολογία η οποία έχει να κάνει με τη διδακτική διαδικασία και αφ’ ετέρου τη μεθοδολογία της προσέγγισης του έργου τέχνης η οποία αναλύθηκε παραπάνω.

Όσον αφορά τη διδακτική μεθοδολογία στην Ιστορία της Τέχνης η διδασκαλία διαμορφώνεται επάνω σε τρεις ομάδες επιδιώξεων: **α) στην απόκτηση γνώσεων, β) στην καλλιέργεια ικανοτήτων, γ) στην καλλιέργεια απόψεων και συμπεριφορών**²³.

Πιο συγκεκριμένα: Για την επαφή των μαθητών με τα βασικά καλλιτεχνικά ρεύματα, τα χαρακτηριστικά τους και τους καλλιτέχνες οι οποίοι τα εκπροσωπούν, προσφορότερη είναι η διδασκαλία σεμιναριακού τύπου. Αφού οι μαθητές έρθουν σε επαφή με το λεξιλόγιο της τέχνης και της ιστορίας της, μαθαίνουν να ανιχνεύουν τα χαρακτηριστικά των διάφορων καλλιτεχνικών ρευμάτων σε επιλεγμένα έργα τα οποία προβάλλονται σε μορφή παρουσίασης. Είναι σημαντικό να αποφεύγεται η αποστήθιση χαρακτηριστικών, ονομάτων και χρονολογιών στο μάθημα. Η προσπάθεια δε να εντάσσεται το έργο στο καλλιτεχνικό ρεύμα στο οποίο ανήκει είναι κάτι που πρέπει να επιδιώκεται γιατί προωθεί την ενεργητική-ανακαλυπτική μάθηση. Με αυτό τον τρόπο καλύπτουμε δύο από τις βασικές μας επιδιώξεις: την απόκτηση γνώσεων και την κριτική μάθηση. Με τη χρήση των κατάλληλων μεθοδολογικών προσεγγίσεων (κοινωνικοϊστορική, εικονολογική, φεμινιστική κλπ.) ο μαθητής συνηθίζει στην συσχέτιση των ιστορικών αντικειμένων στο

²³ Σιγάλας 2004

κοινωνικοπολιτικό τους συγκείμενο και τηρεί κριτική στάση απέναντί τους. Βασική αρχή στη διδασκαλία του μαθήματος είναι η επιλογή μεθόδων που προωθούν την ενεργητική-ανακαλυπτική μάθηση. Το αντικείμενο προσφέρεται ιδανικά για εργασία σε ομάδες πάνω σε διάφορες θεματικές ενότητες αλλά και οργανωμένες συζητήσεις για καλλιτεχνικά ζητήματα τα οποία προκύπτουν από τις ενότητες και τους γενικότερους προβληματισμούς των μαθητών.

β. Επιλογή μεθοδολογικών αναλύσεων του έργου τέχνης.

Στην ανάλυση των έργων πρέπει να συνδυάζονται διάφορες μέθοδοι ώστε οι μαθητές να γνωρίσουν πολλούς τρόπους προσέγγισης των έργων. Η φορμαλιστική ανάλυση των έργων γρήγορα μπορεί να κουράσει τους μαθητές. Θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε με τη φορμαλιστική ανάλυση, να στραφούμε έπειτα στην εικονογραφική-εικονολογική, να εντάξουμε το έργο στο ιστορικό του πλαίσιο και αναλόγως να επιλέξουμε κάποια άλλη μέθοδο (φεμινιστική-κοινωνικοϊστορική) σε επιλεγμένα έργα-παραδείγματα αυτών των προσεγγίσεων.

Πριν το μάθημα

Ο διδάσκων πρέπει να έχει εποπτεία όλων των ενοτήτων του σχολικού βιβλίου για να κάνει τις απαραίτητες αναφορές και συσχετίσεις. Επίσης οφείλει να έχει συγκεντρώσει το κατάλληλο οπτικό υλικό με το οποίο θα πλαισιώνει το μάθημα. Αυτό πρέπει να είναι πλούσιο, ενδιαφέρον και να αποτελείται από τα χαρακτηριστικότερα έργα της ενότητας που εξετάζεται.

Στην αρχή του μαθήματος

Το μάθημα θα είναι σεμιναριακού τύπου όπως αναφέρθηκε προηγουμένως. Σημαντικό είναι να χρησιμοποιείται μια αίθουσα πολυμέσων με σύνδεση στο Ίντερνετ, υπολογιστής και κάποιο μηχάνημα προβολής. Από την αρχή του έτους οι μαθητές θα πρέπει να χωριστούν σε ομάδες. Αυτό έχει πολλαπλά οφέλη: από τη μια ενισχύει την αίσθηση του ανήκειν στους μαθητές και μειώνει την όποια ανασφάλεια προέρχεται από μαθησιακή ανεπάρκεια ή δυσκολία. Επίσης ενισχύεται η

αυτοπεποίθηση του εφήβου, προωθείται η συνεργασία μαθητών διαφορετικών επιπέδων και κουλτούρας, διασταυρώνονται και συνδυάζονται οι δεξιότητες του καθενός και εν τέλει οι μαθητές συνειδητοποιούν τη δυναμική της ομάδας και τα οφέλη της.

Οι ομάδες μπορούν να χωριστούν με διάφορους τρόπους και λογικές για το καλό του συνόλου. Μπορούν να αναλάβουν θεματικές εργασίες που θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης αλλά και να οργανωθούν ομάδες συζητήσεων και επιχειρηματολογίας με θέματα καλλιτεχνικού-πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Τα θέματα των εργασιών είναι καλό να τα διαλέγουν οι μαθητές ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και τις προτιμήσεις τους. Τα ίδια θέματα μπορούμε να πραγματευτούμε και σε ομάδες συζήτησης. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

Το τοπίο στην εξέλιξη της τέχνης

Τέχνη και θρησκεία

Τέχνη και εξουσία

Το πορτραίτο σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους

Η απεικόνιση ιστορικών γεγονότων στην τέχνη

Γυναίκα και τέχνη: η φεμινιστική προσέγγιση

Η τέχνη της performance

Τέχνη, λογοκρισία και αυτολογοκρισία

Τέχνη και κοινωνικές κρίσεις

Ο κοινωνικός ρόλος της τέχνης

Η διαμόρφωση του γούστου

Η χρήση ΤΠΕ

Το διαδίκτυο έχει πληθώρα λογισμικών, εφαρμογών, εικόνων και βίντεο που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε. Ιδιαίτερα χρήσιμες μας είναι εφαρμογές εικονικής περιήγησης σε μουσεία όπως το google art project και γενικότερα μουσειοπαιδαγωγικές εφαρμογές για την γρήγορη και ευχάριστη εμπέδωση των

χαρακτηριστικών στοιχείων που παρατίθενται. Οι εφαρμογές των μουσείων στο διαδίκτυο προσφέρουν εξαιρετική οπτική ποιότητα με παρουσιάσεις έργων τέχνης σε υψηλή ανάλυση. Στη διδασκαλία μας σίγουρα θα πρέπει να χρησιμοποιούμε κάποιο πρόγραμμα παρουσίασης ή βίντεο. Επίσης προσφέρονται δωρεάν εφαρμογές για να δημιουργήσουν οι μαθητές τα δικά τους σχέδια σε ύφος graffiti (Graffiti Creator), άλλα για δημιουργία κόμικς (Pixton), αλλά και πολύ ενδιαφέροντα σχεδιαστικά προγράμματα (Bonomo, ArtPad). Στο Art Zone βρίσκουμε αρκετά διαδραστικά εργαλεία και με το πρόγραμμα Voki μπορούμε να δημιουργούμε πολύ ενδιαφέρουσες διαδραστικές παρουσιάσεις.

Εκπαιδευτικές Επισκέψεις

Όποτε βρεθεί η ευκαιρία είναι σημαντικό το μάθημά να μεταφέρεται στους χώρους όπου η τέχνη εκτίθεται. Ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα υπάρχει πλήθος ευκαιριών για επισκέψεις. Δεν πρέπει να θεωρούμε πως οι επισκέψεις πρέπει να είναι μόνο σε μουσεία αλλά και σε όποιο άλλο χώρο εκτίθεται τέχνη, δημόσιο και ιδιωτικό, ακόμη κι αν δεν είναι από τους συμβατικά αποδεκτούς εκθεσιακούς χώρους (αποθήκες, λιμάνια, παλιά θέατρα, εργοστάσια κλπ.). Ιδιαίτερη σημασία έχει να βλέπουν οι μαθητές τέχνη στο δημόσιο χώρο (graffiti, performance, εγκαταστάσεις-παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο) να αλληλεπιδρούν με αυτή και να αποκτήσουν προβληματισμό και εξοικείωση σε ζητήματα δημιουργίας στο δημόσιο χώρο. Η τέχνη άλλωστε συνδημιουργείται από το θεατή και ακολουθεί μια δική της εξελικτική πορεία από τη στιγμή που φεύγει από το καλλιτεχνικό εργαστήριο. Σε αυτούς τους “εικαστικούς περιπάτους” είναι σημαντικό να έχουμε εντοπίσει από πριν τα μέρη όπου θέλουμε να πάμε έχοντας κάνει πρώτα ένα δικό μας εξερευνητικό περίπατο.

Ιδιαίτερη θέση στις επισκέψεις μας πρέπει να έχουν τα καλλιτεχνικά εργαστήρια και οι σχολές καλών τεχνών. Οι επισκέψεις στα καλλιτεχνικά εργαστήρια έχουν πολλαπλά οφέλη για τους μαθητές:

Γνωριμία με γνωστούς καλλιτέχνες και το έργο τους

Εμπειρία της καλλιτεχνικής δημιουργίας όταν και όπου παράγεται

Γνωριμία με το έργο τοπικών καλλιτεχνών-αναγνώριση της τοπικής καλλιτεχνικής παραγωγής.

Η χρήση της βιβλιογραφίας

Η εργασία στη σχολική βιβλιοθήκη ακόμα και το μάθημα στη σχολική βιβλιοθήκη προτείνεται για να συνηθίσουν οι μαθητές στη χρήση της βιβλιογραφίας, την εργασία σε περιβάλλον βιβλιοθήκης, την αναζήτηση και έρευνα εκτός ψηφιακού περιβάλλοντος. Προτείνεται, όταν αυτό είναι δυνατό, να χρησιμοποιούνται και άλλες βιβλιοθήκες και να γίνεται αναζήτηση βιβλίων, άρθρων, συνεντεύξεων και ημερολογίων καλλιτεχνών. Οι μαθητές θα πρέπει να συνηθίσουν στη σωστή χρήση της βιβλιογραφίας και τη διασταύρωση πληροφοριών και πηγών αφού καλό θα ήταν να τους ζητηθεί να γράψουν πρωτότυπα κριτικά και θεωρητικά κείμενα τα οποία θα παρουσιάσουν στη σχολική ή τοπική εφημερίδα

Ξεκλειδώνοντας τη δημιουργικότητα των μαθητών

Στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς οι μαθητές έρχονται σε επαφή με πολλά είδη τέχνης, ανακαλύπτουν τα πεδία των καλών και των εφαρμοσμένων τεχνών, της ιστορίας, θεωρίας και κριτικής της τέχνης, χρησιμοποιούν πολυμεσικές εφαρμογές. Στο τέλος του έτους-και του σχολείου συνεπαγόμενα για αυτούς τους μαθητές, προτείνεται η δημιουργία ενός πρωτότυπου έργου από τον καθένα ως αποτέλεσμα της διαδρομής τους στην ιστορία της τέχνης. Τα πεδία μέσω των οποίων θα μπορούσε να εκφραστεί αυτό θα ήταν:

Πρωτότυπη καλλιτεχνική δημιουργία:

- Έργα σε κάποιο συγκεκριμένο στίλ που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια της χρονιάς (της μοντέρνας ή σύγχρονης τέχνης προτιμότερα). Ιδανικά θα μπορούσε να συνοδεύεται από μια μικρή θεωρητική υποστήριξη (artist's statement) γραμμένη από τον ίδιο το μαθητή.
- Έργα graffiti, stencil
- Εικαστικές παρεμβάσεις, εφήμερες εγκαταστάσεις στο σχολικό χώρο

Πρωτότυπα κείμενα

- Θεωρητικά κείμενα για καλλιτεχνικά ρεύματα, καλλιτέχνες ή αναλύσεις έργων
- Δημιουργία ειδικής πολιτιστικής εφημερίδας ή ένταξή τους στην ήδη υπάρχουσα σχολική εφημερίδα
- Συνεντεύξεις από καλλιτέχνες οι οποίες δημοσιεύονται σε σχολικό έντυπο
- Κριτικές-εντυπώσεις από εικαστικές εκθέσεις-δρώμενα-event

Ψηφιακές παρουσιάσεις

Παρουσιάσεις ρευμάτων, καλλιτεχνών ή γενικότερων εικαστικών θεμάτων σε ψηφιακό περιβάλλον με προγράμματα παρουσίασης και βίντεο.

Διοργάνωση εκθέσεων σε επιμέλεια των μαθητών

Η δημιουργία μιας εικαστική έκθεσης σε επιμέλεια των μαθητών μπορεί να υλοποιηθεί στο πλαίσιο πολιτιστικού προγράμματος ή της Ερευνητικής Εργασίας και σε συνεργασία με άλλους μαθητές και εκπαιδευτικούς. Χρήσιμο είναι να γίνει μια μικρή εισαγωγή στις βασικές αρχές της επιμελητικής δράσης και να υπάρχει χρόνος για την οργάνωση, υλοποίηση και προώθηση της έκθεσης. Η έκθεση μπορεί να πραγματοποιηθεί στο σχολείο, σε παλιά κτίρια, σε δημόσιους χώρους αλλά και σε οποιοδήποτε χώρο μπορεί κατά τη γνώμη μας να αποτελέσει πλαίσιο ενός εικαστικού έργου. Προτεινόμενες θεματικές μιας έκθεσης μπορεί να είναι:

Σχολική ζωή, σχολικός εκφοβισμός, ισότητα, γνώση

Εφηβεία, συναισθήματα

Τόπος, ιστορία και τοπική παράδοση

Φύση και κοινωνία

Θεματικές ως προς το είδος: πορτραίτο, τοπίο

Επίμετρο

Το μάθημα της ιστορίας της τέχνης είναι μια εξαιρετική αφορμή για να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τις σύγχρονες θεωρητικές αναζητήσεις, να γνωρίσουν την ιστορία και την εξέλιξη των καλλιτεχνικών προβληματισμών, να δουν και να

εκτιμήσουν μια μεγάλη σειρά καλλιτεχνικών έργων. Μπορούν να μετουσιώσουν αυτούς τους προβληματισμούς με το να συζητήσουν, να επιχειρηματολογήσουν, να γράψουν και να δημιουργήσουν. Τους δίνεται η δυνατότητα να καταλάβουν την τεράστια κοινωνική δύναμη και σημασία της τέχνης και την επιρροή της στη ζωή κάθε ανθρώπου και εν τέλει να κατανοήσουν την τέχνη ως μια από τις βασικές εκφράσεις του δημιουργικού νου²⁴.

Βιβλιογραφία

- Belting, H. et al (1995). Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης. (μτφ. Λ. Γυόκα, επιμ. Μ. Παπανικολάου). Θεσσαλονίκη: Βάνιας
- Berger J. (1980). Η εικόνα και το βλέμμα. (μτφ. Ζ. Κονταράτου). Αθήνα: Οδυσσέας
- Fernie, E. (1995). A History of Methods, Art History and its Methods. London: Phaidon
- Gardner, Helen. (2001). Gardner's Art Through the Ages. London: Thomson
- Gombrich, E.H. (1998). Το Χρονικό της Τέχνης. (μτφ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: ΜΙΕΤ
- Hatt M. & Klonk Ch., (2006). Art History: A critical introduction to its methods. Manchester and New York: Manchester University Press
- Koestler, A. (1994). Η πράξη της δημιουργίας. (μτφ. Ι. Χατζηνικολή) Αθήνα: Χατζηνικολή
- Kress G. & Van Leeuwen Th., (2010). Η ανάγνωση των εικόνων-Η γραμματική του οπτικού σχεδιασμού. (Επιμ. Φ. Παπαδημητρίου, μτφ. Γ. Κουρμεντάλα) Αθήνα: Επίκεντρο

²⁴ Koestler 1994

- Nochlin, L. (1971). Why have there been no great women artists. http://davidrifkind.org/fiu/library_files/Linda%20Nochlin%20%20Why%20have%20there%20been%20no%20Great%20Women%20Artists.pdf
- Panofsky, E. (1991). Μελέτες εικονολογίας. (μτφ. Α. Παππάς). Αθήνα: Νεφέλη
- Schneider Adams, L. (2006). Τα μηνύματα της τέχνης. (μτφ. Μ. Κωνσταντοπούλου). Αθήνα: Δίαυλος
- Van Der Linden, R. et al.,. (1993). Κενά στην Ιστορία της τέχνης. Αθήνα: Γκοβόστης
- Wölfflin, H. (2006) Βασικές έννοιες της ιστορίας της τέχνης. (μτφ. Φ. Κοκαβέσης) Αθήνα: Επίκεντρο
- Ζιρώ, Ο. Μερτζάνη, Ε. Πετρίδου, Β. (2000). Ιστορίας της Τέχνης Γ' Λυκείου. Αθήνα: ΙΤΥΕ "Διόφαντος".
- Σιγάλας Γ. (2004). Ιστορίας της Τέχνης Γ' Λυκείου. Βιβλίο καθηγητή. Αθήνα

Προτεινόμενοι δικτυακοί τόποι

<http://lemuseeimaginairedelamer.blogspot.gr>

<http://gnosieinaidynami.blogspot.gr>

<http://graffiticreator.net/>

bomomo.com

<https://www.pixton.com>

<http://www.voki.com>

<http://www.tate.org.uk/learning/schools/interactivewhiteboardmaterials13282.shtm>

Google Art Project : <http://www.googleartproject.com/>

<http://tehnikaiekpaideusi.blogspot.gr>

<http://tehnisthemata.blogspot.gr>

Artpad: <http://artpad.art.com/artpad/painter/>

The Art Zone <http://www.nga.gov/kids/zone/zone.htm>

Abstract

This study constitutes a useful tool for teachers who wish to teach the history-of-art class. It starts off with definitions of art and art history. It lists the key questions that art history provides for a work of art plus the basic vocabulary used for its analysis. It also provides the basic methodological approaches to art: the morphological-stylistic, the iconographic, the socio-historical, the feminist, the psychoanalytic and the semiotic approach. After this, it presents the school book, its content and structure. Finally, the study concludes with methods of teaching art history with concrete examples and teaching practices.

Η **Μαρίνα Λαγού** γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε στο Ιστορικό-Αρχαιολογικό τμήμα της Φιλοσοφικής σχολής της Αθήνας, με κατεύθυνση Αρχαιολογία και Ιστορία Τέχνης. Στη συνέχεια έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Universitat Autònoma της Βαρκελώνης στην Ιστορία και Θεωρία της Σύγχρονης Τέχνης. Συνέχισε με μεταπτυχιακές σπουδές στην Πολιτιστική Διαχείριση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και είναι υποψήφια διδάκτορας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο με διατριβή σχετική με Οργάνωση Εικαστικών Εκθέσεων στο Δημόσιο Χώρο. Ζει στην Ικαρία και εργάζεται ως Φιλολόγος στο Γυμνάσιο Λ.Τ. Ραχών.

Στοιχεία επικοινωνίας:

marina.lagou@gmail.com